

Undervisningsmateriale til “Skolen ved Verdens Ende”

Fra film til virkelighed

“Skolen ved Verdens ende” er en fiktionsfilm. Det vil sige, at den ikke er en virkelig historie. Men den prøver at vise en historie, der godt kunne være virkelig. Filmen viser, hvordan skoler kan forandre verden og menneskers liv. Det er dog ikke lige nemt at have en skole alle steder i verden. Det kan være en svær opgave for en lærer at undervise på en skole. Især hvis skolen ligger i en fattig landsby langt væk fra andre byer. Der er mange ting, der skal fungere, for at en skole kan kaldes god. Vi vil nedenfor sætte ord på nogle af de ting, som filmen handler om. Vi vil også fortælle om at gå i skole i mange andre lande rundt om i verden.

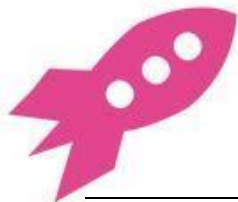
God skole, en god lærer og god undervisning er vigtigt

I filmen møder vi Ugyen, som kæmper for at lave en god skole med god undervisning i Lunana. Måske lagde du mærke til, at klasserummet var meget tomt. Der er tomme vægge og hverken hæfter, blyanter, tavle eller kridt. På et tidspunkt tager Ugyen endda noget tykt papir fra sit vindue på soveværelset, så eleverne i Lunana har noget at skrive på. Det betyder, at luften flyver direkte ind på Ugyens værelse. Det er koldt. Men Ugyen er villig til at fryse for, at hans elever kan lære.

Uddannelse er en menneskeret

Hvad betyder det, når man siger, at uddannelse er en menneskeret? Det betyder, at alle børn har ret til at gå i en god skole. Med en uddannelse er det muligt at ændre fattigdom. Du kan læse mere om uddannelse og hvilken betydning uddannelse har på: <https://heleverdeniskole.dk/til-eleven/bolivia/uddannelse-er-en-menneskeret/>. Når børn kommer i skole, har de nemmere ved at ændre på deres liv og være med til at skabe en bedre verden for alle. Sagt på en anden måde, giver uddannelse flere muligheder for dig, din familie, venner, samfundet, landet og verden. Det kan du læse mere om på: <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/burkina-faso/uddannelse-skaber-udvikling/>.

Selvom det er en menneskeret for alle børn at gå i en god skole, betyder det ikke, at alle børn har mulighed for det. Ofte vil forældrene gerne sende deres børn i skole, men hvis de ikke har råd til det, kan de være nødt til at vælge det fra. Det kan være fordi, at de skal have råd til mad. Det kan betyde, at børnene skal hjælpe til derhjemme. I LæseRaketten om Colombia møder vi Elidar, der i stedet for at gå i skole hjælper til med at skaffe mad og vand. Du kan læse mere om Elidars historie på:

<https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/colombia/elidar-gaar-ikke-i-skole/>. I LæseRaketten om Bolivia, fortæller Luis Alfredo om hvorfor han, for en stund, blev nødt til at stoppe med at gå i skole. Luis Alfredos historie er en af mange og den fortæller, at der tit er gode grund til, hvorfor nogle børn ikke kommer i skole. Du kan blive klogere på Luis Alfredos historie på - <https://heleverdeniskole.dk/til-eleven/bolivia/luis-alfredo/>.

Alle børn har ret til skole!

Når forældre bliver nødt til at vælge mellem hvilke af deres børn, som kan komme i skole, er det tit pigerne der bliver valgt fra. Det betyder, at der er flere drenge, som får lov til at få en uddannelse. I stedet for at gå i skole, skal pigerne hjælpe til derhjemme med at hente vand, lave mad, sælge ting eller passe mindre søskende. Nogle gange bliver pigerne gift væk. Når piger bliver gift væk får familien ofte penge for ægteskabet og familien har en mave mindre at mætte. Men piger skal selvfølgelig i skole ligesom drengene. Hvorfor og hvilken betydning det har, når piger også kommer i skole, kan du læse mere om på:

<https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/uganda/piger-skal-i-skole/>.

Udover de børn du lige har læst om fra LæseRaketten om Colombia, Bolivia Burkina Faso kan du også møde mange andre børn. Alle børnene fortæller, hvorfor de ikke kommer i skole eller hvordan deres skole ser ud og fungerer. Det kan du læse mere om her:

- Tag med til Uganda i Øst Afrika og lær om, hvorfor nogle børn stadig ikke går i skole.
 - <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/uganda/naar-boern-ikke-kommer-i-skole/>
- Tag med rundt i verden og oplev forskellige skoledage gennem historier, fotos og videoer.
 - <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/sydsudan/besoeg-tre-skoler-i-sydsudan/>
 - <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/en-skoledag-i-uganda/>
 - <https://heleverdeniskole.dk/til-eleven/bolivia/en-skoledag-i-bolivia/>
 - <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/jordan/skole-i-jordan/>
 - <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/guatemala/i-skole-i-guatemala/>

Børneliv

Som du nok ved, så er der mange måder at være familie på. Der er nogle, der bor med deres mor og far. Der er også nogle, der enten bor sammen med deres mor eller far. Og andre der bor sammen med deres bedsteforældre. Sagt på en anden måde, findes der mange forskellige måder at være familie på. Der er ikke noget, der er mere rigtigt end noget andet. I "Skolen ved verdens ende" møder vi en skolepige ved navn Pem Zam. Hun bor hos sine bedsteforældre. Hendes far drikker meget og hendes mor arbejder længe oppe i bjergene og passer på landsbyens Yakokser. Derfor bor hun hos sine bedstemor.

I LæseRaketten om Uganda fortæller Joshua, at han ligesom Pen Zam bor sammen med sin bedstemor og søster, Sande. Bedstemoren sørger for, at Joshua og Sande kommer i skole. Han savner sine forældre og ser dem kun én gang om året. Du kan læse mere om Joshuas historie:

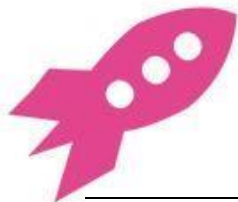
<https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/uganda/joshua/>. Når børns forældre ikke kan passe på dem, enten fordi de ikke har råd eller fordi de selv er syge, betyder det, at børnene hurtigt må være som voksende. Det kan være fordi, de skal finde et job og tjene penge for at leve eller passe på deres mindre søskende. I LæseRaketten om Bolivia møder vi Delia og Carlos. Deres forældre tager nogle gang væk i en måned for at høste. Delia og Carlos og deres andre søskende er alene i den tid deres forældre væk. Hvis du har lyst til at læse om, hvad der sker, når børn bliver voksne for hurtigt, kan du læse mere på - [Når børn bliver voksne for hurtigt | Hele Verden i Skole](#).

Øvelse: Snak med sidepersonen om hvilke ting der kan gøre, at børn ikke kommer i skole.

Øvelse: Tal med sidepersonen om I må være alene hjemme. Hvorfor må I godt eller ikke være alene?

LæseRaketten har siden 2004 fløjet til mange forskellige lande. Har du lyst til at møde flere børn fra blandt andet Colombia, Jordan, Uganda, Sydsudan og andre lande, kan du klikke på linkene nedenfor:

- <https://heleverdeniskole.dk/til-eleven/bolivia/bolivias-boern/>
- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/uganda/ugandas-boern/>
- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/colombia/colombias-boern/>
- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/venner-i-verden/>
- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/jordans-boern/>
- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/sydsudan/>

Kultur

I Danmark er det meget almindeligt at spise rugbrød. Og man kan derfor sige, at rugbrødet er en del af den danske kultur. Det sjove med rugbrødet er, at det stort set kun er i Danmark, at man spiser rugbrød. Men selvom der i Danmark kan være en forventning om, at man spiser rugbrød, kan der være stor forskel på hvor meget eller hvad man spiser rugbrød til. Den samme forskel i mad kan man også se i andre lande. Ligesom med mad er der også forskel på hvordan folk bor. Nogle steder bor folk i murstenshuse, træhuse, telte eller i huse lavet ud af andet byggemateriale.

Det ser vi blandt andet i filmen. Ugyen kommer fra en storby og flytter til Lunana. Selvom han i virkeligheden bare flytter fra en landsdel til en anden i Bhutan, ser vi, hvordan Ugyen reagerer på, at folk i Lunana bor anderledes. Der er ikke strøm og menneskerne har ikke sko på. Det undrer han sig over, fordi han er vant til at folk i storbyen har sko på. Der kan være stor forskel på, hvordan folk bor og lever selvom de bor i det samme land. Samtidigt er det vigtigt at huske på, at selvom der er forskel på den måde vi bor på og hvad vi gør, ligner vi på mange måder hinanden. Vi kan også opleve de samme udfordringer.

I LæseRaketten om Bolivia fortæller vi om de oprindelige folk. Du kan læse mere om de oprindelige folks kultur og historie på: <https://heleverdeniskole.dk/til-eleven/bolivia/oprindelige-folk-i-verden/>. De oprindelige folk er en stor del af Bolivias historie og Bolivia har som Bhutan også kæmpet for at få et mere demokratisk land. Det kan du se en video om her: [Bolivias historie | Hele Verden i Skole](#)

Øvelse 1: Tal med sidepersonen om hvad I spiser derhjemme.

Øvelse 2: Tal med sidepersonen om hvor retterne og madvarerne kommer fra.

Har du lyst til at blive endnu klogere på andre kulturer kan du klikke på linkene nedenfor:

- <https://heleverdeniskole.dk/til-eleven/bolivia/folk-og-kultur/>
- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/uganda/folk-og-kultur/>
- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/colombia/folk-og-kultur/>
- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/jordan/folk-og-religion/>

Tradition og tro

På sin rejse til Lunana oplever Ugyen hurtigt mange ritualer. Men han opdager dem ikke i første omgang. Da Ugyen eksempelvis skal drikke risvin for første gang i det lille hus på sin rejse, ser vi, at Michel tager to dråber ud, som ofring. Eller da de når til bjergtoppen, hvor de skal lægge en sten som tegn på en sikker rejse. Alle ting, som er vigtige traditioner for folket i Lunana, men som man måske ikke lige forstår ved første møde. Ritualer betyder meget for folket i Lunana og til slut også Ugyen. Kulturen er blevet en del af ham.

I LæseRaketten om Bolivia lærer vi, hvordan de oprindelige folk fejrer de døde's ånder. Det kan du læse mere om her: <https://heleverdeniskole.dk/til-eleven/bolivia/oprindelige-folks-ritualer/>. Og hvis du har lyst til at læse mere om andre ritualer og traditioner fra blandt andet, Colombia, Uganda, Jordan og Bolivia, kan du klikke på en af nedenstående links:

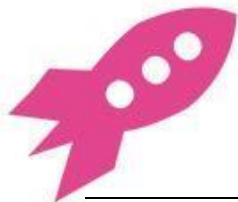
- <https://heleverdeniskole.dk/til-eleven/bolivia/dans-med-bolivia/>
- <https://heleverdeniskole.dk/til-eleven/bolivia/oprindelige-folks-ritualer/>
- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/colombia/wayuu-folkets-traditioner/>
- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/jordan/religioese-steder/>
- <https://heleverdeniskole.dk/til-eleven/bolivia/oprindelige-folk-i-verden/>
- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/uganda/ugandas-folk-og-sprog/>

I et demokrati har alle en stemme

I Bhutan er det ikke mere end 15 år siden, at man første gang afholdt et demokratisk valg. Med et demokratisk valg, lader man folket i landet bestemme, hvem der skal styre landet. Før de demokratiske valg, har mange lande oplevet kongedømmer, hvor nogle mennesker arver magten. Eller militærstater, hvor mennesker på en voldelig måde har taget styringen over et land. Når et land har oplevet at styringen af landet er blevet taget med vold, eller mennesker ikke har følt sig hørt, tager det tid for menneskene i landet at stole på, at dem der styrer landet vil lytte til alle. Det betyder, at det altid tager tid for et land at vænne sig til en ny måde at blive ledt på. I filmen ser vi, at der er forskel på, hvordan den lille bjerglandsby og den store by bliver ledet. I Lunana har de et overhovedet som bestemmer over landsbyen. Men i den storby, hvor Ugyen bor, er det en minister der bestemmer, at Ugyen skal til Lunana. Det betyder, at der stadig i nogle lande kan være forskel på, hvordan byer i det samme land bliver styret.

Ligesom Bhutan er blevet mere demokratisk, har mange andre lande også kæmpet for et mere demokratisk land. Nu er befolkningen med til at bestemme, hvilke regler der bliver til og hvem der skal styre landet. I

LæseRaketten om Burkina Faso lærer vi om, hvornår landet fik demokrati og hvilken betydning det har. Det kan du læse mere om på: [Et nyt demokrati | Hele Verden i Skole](#).

En del af at have et demokrati, handler også om at beskytte menneskers rettigheder. Mange kan miste deres rettigheder og kan blive udnyttet, når personer for deres egen skyld tager magten over et land. Efter demokratiet kom til Bolivia har man arbejdet med at give marker og skove tilbage til det oprindelige folk, som før havde fået taget det fra sig. Det kan du læse mere om på: <https://heleverdeniskole.dk/til-eleven/bolivia/oprindelige-folks-rettigheder/>

Øvelse: Tal med sidepersonen om hvad I får lov til at bestemme og hvad I ikke får lov til at bestemme, i skolen og derhjemme.

Øvelse: Tal med sidepersonen om hvordan Danmark kunne se ud, hvis ikke der var demokrati.

Du kan blive endnu klogere på andre landes historie og demokrati. Alt du skal gøre er at klikke på linkene nedenfor:

- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/burkina-faso/et-nyt-demokrati/>
- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/uganda/populaerkultur-faenomenet-bobi-wine/>
- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/colombia/krigens-spor-usikkerhed-og-vold/>
- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/colombia/colombias-historie/>
- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/guatemala/den-haarde-borgerkrig/>

Alle skal kunne komme rundt

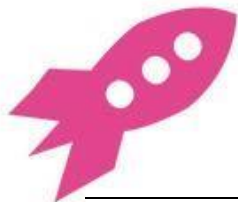
Da Ugyen skal til Lunana, tager han en bus noget af vejen. Men på et tidspunkt stopper den og skal gå i 8 dage for at nå frem til landsbyen. Ugyen skal gå, fordi der ikke er veje til busser og biler. Det gør det svært at komme fra en landsby til en anden. Når det er svært at komme rundt alle steder i et land, kalder man det for dårlig infrastruktur.

Tit er der stor forskel på storbyer og landsbyer. I storbyer er det ofte nemmere at komme rundt, fordi det er muligt at tage metro, tog eller bus. I landsbyer skal man ofte vente længere tid på, at bussen kommer og nogle gange må man gå. Ligesom der kan være forskel på, hvordan du kommer rundt i Danmark, er der også forskel på, hvordan man kommer rundt i andre lande. Nogle steder kan man blive nødt til at sejle, vandre eller tage svævebanen.

I LæseRaketten om Bolivia, fortæller børnene om, hvordan de rejser rundt i landet. Du kan for eksempel møde Jorge Luis, der bor i Amazonas regnskov. Han sejler på floden, når han skal til andre byer, det betyder at han ikke bare kan hoppe på en bus. Det kan du læse mere om på: [Transport i Bolivia | Hele Verden i Skole](#). Og du kan også læse mere om hvor bolivianerne bor - [Her bor bolivianerne | Hele Verden i Skole](#).

Hvis du har lyst til at læse mere om hvordan folk i andre lande rejser rundt, kan du læse mere på her:

- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/uganda/koer-med-rundt-i-uganda/>
- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/colombia/til-lands-til-vands-og-i-luften/>

Klima og natur

Ligesom mennesker i Danmark bruger naturen til, at få lys, varme og mad gør mange andre lande det samme. Men nogle steder kan det være at få strøm. Det ser vi i filmen, blandt andet da Ugyen gerne vil lade sin iPod. Ugyen kan ikke "bare" oplade sin iPod, fordi landsbyen ikke har strøm hele tiden. Landsbyens strømkilde er kun solen. Når solen skinner får de strøm. Men som vi kender det i Danmark, så er det ikke hele tiden, at solen skinner og derfor er det begrænset hvor meget strøm der er i Lunana.

Udfordringen med ikke at have strøm ser vi også i LæseRaketten om Bolivia. Hvor Jorge Luis fortæller, at skolen ikke har strøm og vand. Når der ikke er strøm, er det meget svært at læse når det bliver mørkt. En måde at løse problemet med den manglende strøm kan blandt være solenergi, som i Lunana. Du kan læse mere om Jorge Luis og de andre børn på: <https://heleverdeniskole.dk/til-eleven/bolivia/bolivias-boern/>

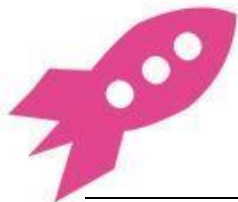
Måske kan du huske, at en af landsbyboerne fortæller, at sneen ikke længere dækker bjergene på sammen møde som før. Det er på grund af den stigende temperatur på Jorden, at klimaet ændrer sig. I nogle områder eller lande bliver det varmere, i andre områder eller lande bliver det koldere. Det kan betyde, at det kan blive sværere at dyrke grøntsager og frugter. I LæseRaketten, fortæller Delia og Carlos om, hvad det betyder for dem og deres familie, når vejret ændret sig. Du kan læse om Delia og Carlos liv på <https://heleverdeniskole.dk/til-eleven/bolivia/delia-og-carlos/> . Og Carlito fortæller om, hvorfor man skal passe på skovene og ikke fælde alle træerne. Det kan du læse mere om på: <https://heleverdeniskole.dk/til-eleven/bolivia/naar-skovene-faeldes/>

Øvelse: Tal om hvordan befolkning i Lunana kan bruge naturen som redskab.

Øvelse: Lav en liste over måder man kan bruge naturen til at lave energi.

Du kan blive endnu klogere på hvordan vejr og årstider er i andre lande:

- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/vejr-og-aarstider-i-uganda/>
- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/colombia/vejr-og-aarstider-i-colombia/>
- <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/jordan/vejr-og-klima-i-jordan/>
- <https://heleverdeniskole.dk/til-eleven/bolivia/natur-og-klima/>

Håb og fællesskab

Ugyen drømmer om at blive musiker og flytte til Australien. Derfor bliver han ikke glad, da ministeren beslutter sig for, at han skal være lærer i en skole i Lunana. Ugyens fremtidsdrøm bliver sat på pause og han skal undervise børnene i Lunana i stedet. Børnene i Lunana er meget glade for, at Ugyen kommer til landsbyen for at undervise dem. Først havde Ugyen ikke lyst til at være lærer i Lunana, men det ændrede sig. Børnenes glæde for at komme i skole og lære smitter af på Ugyen. Ugyen får landsbyens hjælp til at gøre skolen bedre. For eksempel har de ingen tavle og kridt. Fællesskabet i landsbyen gør, at de sammen kan få en bedre skole.

I LæseRaketten om Bolivia møder vi Liseth, som drømmer om at blive ligesom sin mor. Hendes mor deler frø ud til folk. Så alle kan få grøntsager og medicin. Det kan du læse mere om på -

<https://heleverdeniskole.dk/til-eleven/bolivia/liseth/>

Der findes mange måder at hjælpe hinanden på og gøre en forskel for andre.

Øvelse: Tal med sidepersonen om hvordan menneskerne i filmen hjælper hinanden.

Øvelse: Tal om hvem I sidste har hjulpet. Hvordan hjælper du til derhjemme eller i skolen?